

41e jaargang nr. 4 - Winter 2020

v
a
n

Zoys

t
o
t

Soest

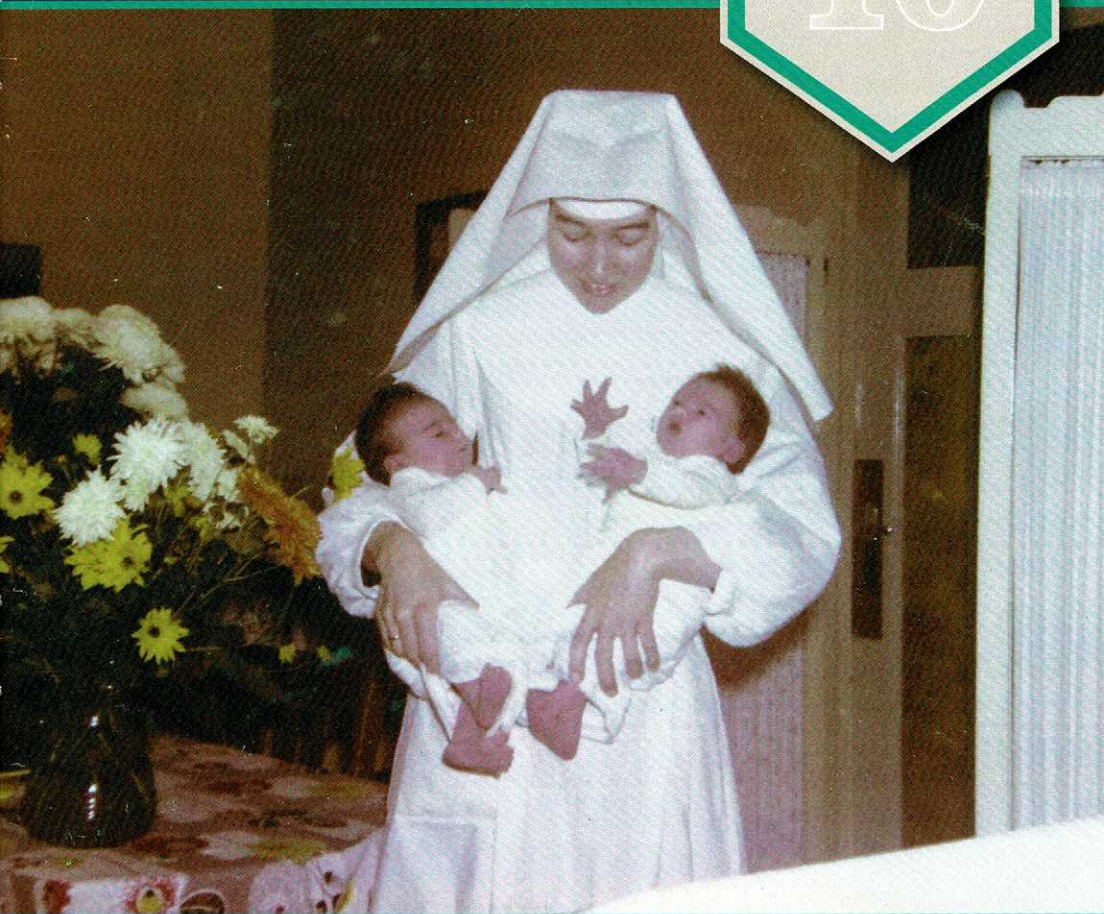
1980

HVS

Historische Vereniging
Soest/Soesterberg

40

Tijdschrift van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Inhoudsopgave	pag
• Voorwoord van de redactie	3
• Berichten van het bestuur	5
• Van de jubileumcommissie	7
• Reactie op VZTS Herfst 2020	8
• In Memoriam: Piet van Doorn	9
• Drie generaties (hoef-)smid aan de Kerkstraat, deel 2 en slot	10
• De kraamkliniek van Huize Nieuw-Mariënburg	18
• Herdenking van slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog	28
• Heidewijck van de familie Pichot	31
• Verschenen boekwerken	41

Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Contactgegevens:

Steenhoffstraat 46
3764 BM Soest
info@hvsoest.nl
www.hvsoest.nl

Bestuur:

Voorzitter: Martijn da Costa
Vice voorzitter: Paul Verhoeven
Secretaris: Johan van 't Klooster
Penningmeester: Patrick Kuijpers

Henk van den Boomgaard is actief in het bestuur en zal bij de volgende ALV als bestuurslid worden voorgedragen.

Omslagfoto

In de kraamkliniek van Mariënburg is een tweeling geboren. De kraamzuster toont de kinderen met trots en genoeg aan de wereld.

Voorwoord

Zo aan het einde van het jaar 2020 is het tijd om terug te kijken op wat we als redactie gedaan hebben. Ondanks de beperkingen die de pandemie met zich meebracht, is het gelukt om ieder kwartaal het blad uit te brengen. We hadden overigens wel gehoopt dat meer mensen de extra tijd zouden besteden aan het schrijven van artikelen over de historie van Soest en dat zouden willen delen met de leden van de historische vereniging. Helaas is het bij veel van u daar (nog) niet van gekomen, maar het kan natuurlijk nog altijd.

We begonnen dit jaar met de introductie van de nieuwe stijl van de Van Zoys tot Soest. Deze is ontwikkeld door RETO en verder bewerkt door Linda Kreijns. Wat de redactie betreft een geslaagde vernieuwing van het boekje. Inmiddels is ook de huisstijl van HVS aangepast. Ook hier was het de uitdaging met de tijd mee te gaan.

Zoals het goede voornemens betaamt, slagen ze vaak maar ten dele. Het eerste nummer had een herdenking van de bevrijding moeten worden. Daar hebben we de (korte) beschrijving van het leven van generaal Winkelman aan toegevoegd. Het zomernummer was gevarieerd, omdat er weinig tijd was voor een thema. Dat kwam omdat we in de tussentijd het jubileumnummer hebben uitgebracht. Hoewel een enkeling dacht dat het vooral de voorzitter en de jubileumcommissie waren die het boekwerk realiseerden, was het toch echt de redactie die er veel werk van heeft gemaakt. Niet alleen het redigeren en teksten nazien, maar zelfs ook eigen interviews. Met name Riky van 't Klooster en Cecil Oranje (geen redactielid) zijn we bijzonder erkentelijk voor hun inbreng. Ook Jan de Mos, Wim de Kam, Peter Beijer en René van Hal droegen een belangrijk deel bij aan de inhoud van het jubileumnummer.

In het herfstnummer kregen we meer te weten over de familie Tetrode en over de hoefsmid-dynastie Valkenet. Ook leuk was dat de werkgroep genealogie zich presenteerde. Een groep die belangrijk werk doet voor de vereniging. Hopelijk heeft het artikel leden gestimuleerd om ook

aandacht te geven aan het voorouderonderzoek.

En zo komen we op nummer 4 van dit jaar. Met een kort verhaal over inkers die actief zijn in de regio, het nieuwe boek van Peter Beijer en Lex Berger over iconische bedrijven in Soest, opnieuw een monumentaal huis in Soesterberg en deel 2 van smeden Valkenet.

Voor 2021 hopen we op goed nieuws uit Den Haag. Het einde van de Covid-19 pandemie door het beschikbaar komen van vaccinaties. Wellicht dat we dan het normale leven weer kunnen oppakken. De jubileumcommissie heeft de fotowedstrijd verlengd en het thema “gevolgen van de pandemie” toegevoegd. Het zou mooi zijn als we in 2021 een historisch nummer uit kunnen brengen, waarin de gevolgen van de pandemie voor inwoners van Soest centraal komen te staan. Een VZTS waarin niet de historie wordt vermeld, maar die naarmate de jaren verstrijken steeds meer een historiestuk zal worden.

Het zou fijn zijn als u daaraan wilt meewerken. Dus naast fotomateriaal ook uw persoonlijke ervaringen met de coronacrisis op papier te zetten en op te sturen naar redactie@hvsoest.nl

Wij wensen ze lezers bijzonder fijne feestdagen en nog meer dan dat een gezond 2021

Namens de redactie,
Paul Verhoeven

Berichten van het bestuur

Activiteiten in coronatijd

Een jaar geleden hadden het bestuur en de jubileumcommissie een groot aantal plannen bedacht voor het jubileumjaar 2020. Inmiddels weten wij allen wat sinds medio maart 2020 door de coronacrisis stil is komen te staan. Net als iedereen in Nederland heeft ook het HVS-bestuur de behoefte om weer activiteiten te organiseren, maar we moeten geduld hebben. Het bestuur houdt de ontwikkelingen goed in de gaten en afhankelijk daarvan worden initiatieven genomen. Let dus vooral op www.hvsoest.nl

Ledenbestand

Voor zover ons bekend zijn in de afgelopen periode overleden mevrouw T. Floor, de heer M. Wester en de heer P. van Doorn.

Wij wensen de nabestaanden de kracht toe om het verlies te dragen. Als nieuw lid hebben zich de laatste maanden aangemeld mevrouw A. Kooij, de heer R. Mosk, de familie J. Klaren en de familie M. Valkenet.

Contributie

Denkt u aan de betaling van de contributie van 2020. Enkele leden hebben hun contributie van 2020 nog niet betaald. Indien wij van degenen die **dit jaar** nog niet betaald hebben en de contributie van **2020** niet voor 31 december 2020 ontvangen hebben, dan zal de bezorging van de vZtS opgeschort worden.

Bij deze uitgave ontvangt u ook de factuur voor de contributie van 2021. Gelieve deze zo snel mogelijk te betalen.

De Rabo ClubSupport-actie 2020

Dankzij uw stem op onze vereniging hebben wij een bedrag gekregen van € 596,80.

Hartelijk dank hiervoor. Het bedrag zal besteed worden aan een speciale uitgave: een special over de geschiedenis van de vakantiehuizen (bleekneusjes).

De Algemene Leden Vergadering van 2019 en 2020

Zoals u weet is de ALV 2019 als gevolg van de corona geannuleerd. Het bestuur heeft dit jaar enkele malen overwogen om een ALV uit te schrijven. Aanvankelijk werd nog gedacht aan een fysieke bijeenkomst. Later in het jaar overwoog het bestuur dit om op digitale wijze te doen. Inmiddels heeft het bestuur noodgedwongen besloten om dit jaar geen ALV te houden. De bijzondere effecten van de corona zijn hiervoor de reden. Onder voorbehoud van de overheidsmaatregelen in het eerste kwartaal van 2021 ten aanzien van corona is besloten om de ALV 2019 en van 2020 te combineren. Vooralsnog gaat het bestuur ervan uit dat dit een fysieke bijeenkomst is, maar houdt er ernstig rekening mee dat dit nog niet kan. Op 15 februari 2021 neemt het bestuur hierover een besluit. Als de gecombineerd ALV op digitale wijze wordt gehouden (eind maart of begin april), dan zal dat conform de noodwet Corona worden uitgeschreven en uitgevoerd.

Inmiddels heeft wel de kascontrole over het jaar 2019 plaatsgevonden. De kascontrole is uitgevoerd door Hans van Hees en René van Hal. De financiële jaarstukken 2019 zijn in orde bevonden en de kascommissie stelt voor om het bestuur te dechargeren voor het gevoerde beheer en beleid. In verband met het combineren van de ALV 2019 en 2020 stelt het bestuur voor om de kascontrole in deze bijzondere omstandigheden ook door Hans van Hees en René van Hal te laten uitvoeren.

E-mailadressen

Doordat wij niet alle e-mailadressen van onze leden hebben, kunnen we helaas niet iedereen per mail bereiken. Daar dit toch wel een heel goed medium, is vragen wij u nogmaals uw e-mailadres aan het secretariaat (info@hvsoest.nl) door te geven.

Namens het bestuur,
Martijn da Costa, voorzitter

Van de Jubileumcommissie

40 Jaar Historische Vereniging Soest/Soesterberg

De coronamaatregelen maken het ons niet eenvoudig onze jubileumactiviteiten weer op te pakken. Nog steeds zijn bijeenkomsten als een Historisch Café niet mogelijk. We zullen nog wel even geduld moeten hebben. Maar we willen wanneer het maar weer mogelijk is onze activiteiten natuurlijk oppakken.

Fotowedstrijd uitgebreid en verlengd

De 1 juli gestarte fotowedstrijd over Soest heeft al veel Soesters uitgedaagd om foto's in te sturen. Doel is juist om over bijvoorbeeld 25 jaar nog eens terug te kijken hoe het jaar 2020 in onze gemeente is "beleefd". De coronatijd heeft wel de nodige belemmeringen opgeleverd om Soest/Soesterberg vanuit de diverse invalshoeken in beeld te brengen. En juist die coronatijd kan de basis vormen voor een unieke situatie waarin Soest (en de rest van Nederland) zich op dit moment bevindt.

De organisatoren van de Fotowedstrijd zouden daarom veel meer specifieke beelden willen overhouden aan deze coronatijd. Wat is daar zo bijzonder aan? Hoe vieren wij in coronatijd Kerstmis? Hoe ervaart u deze coronatijd en wat valt u daarbij op? Dat zijn momenten die de HVS graag vastgelegd zou willen hebben. Wat valt de fotograaf daarbij op? De drukte in onze natuur? De lege restaurants waar bezoekers hun diner dan maar komen afhalen? Een Vaarderhoogt zonder Kerstdorp? Een bijna lege kerk bij een viering? Een speciale sfeer gecreëerd in of rond huis? Hoe ziet Oudjaarsavond er dit jaar uit zonder vuurwerk? Laat uw inspiratie de vrije loop en leg het vast.

De jubileumcommissie heeft daarom besloten de rubriek "Portretten markante personen" uit te breiden met het thema "Soest/Soesterberg in coronatijd". De sluitingstermijn voor inzendingen is nu vastgesteld op 1 februari 2021. Ook voor de andere rubrieken (Gebouwen, huizen en bedrijven / Natuur, landschap en dieren / Kunst en cultuur) kunnen nog foto's worden ingestuurd. Een mooie uitdaging voor de komende weken. Voor nadere informatie over hoe te foto's in te sturen e.d. wordt verwezen naar de website www.hvsoest.nl.

Reactie op VZTS Herfst 2020

Tolhuis of jachthuis?

Op de voorzijde van de uitgave van Van Zoys tot Soest, Herfst 2020, stond een foto van het in 1968 verplaatste voormalige Jachthuis, gebouwd door Zijne Koninklijke Hoogheid W.F.P.A.L. Erfprins van Oranje (de latere Koning Willem II). Dit pand heeft als adres Park Vredenhof 11. Het is een rijksmonument. Op het overzicht van rijksmonumenten uitgebracht door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (onderdeel Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) wordt vermeld dat het zou gaan om een voormalig Tolhuis. Vandaar ook de toelichtende beschrijving op pagina 2.

Dat dit een Tolhuis zou zijn geweest leverde verschillende reacties op. De reflectanten betwijfelen dat, omdat het gebouw bij de verplaatsing in 1968 nog onderdeel uitmaakte van het Paleis Soestdijk en de intendant van het Paleis Soestdijk toestemming moest geven voor afbraak en verplaatsing.

Het Jachthuis grensde aan de Buitenplaats Vredenhof dat rond de wisseling van de 19e en 20ste eeuw vele tientallen jaren in bezit was van de familie Van Weede, waarvan dochter Renée trouwde met mr. C.J.W. Loten van Doelen Grothe (burgemeester van Soest 1881-1914).

Eveneens grenzend aan deze Buitenplaats heeft een Tolhuis gestaan dat in 1901 door de familie Van Weede is gekocht en bij het landgoed is betrokken. Dit Tolhuis bevond zich aan de Rijksstraatweg (Amsterdam – Amersfoort) dichtbij de grens van Baarn en Soest. Aan deze oude Rijksstraatweg waren verschillende tollens, ondermeer bij Groeneveld in Baarn en waar nu restaurant De Korte Duinen staat aan de huidige Birkstraat. Tot 1911 zijn deze tollens in gebruik geweest, totdat de

Provincie het beheer van de wegen heeft overgenomen. Elk 3 jaar vond er in Hotel Trier een verpachting plaats van de Tollen langs de Rijkstraatweg.

Ook op de weg van Soestdijk naar De Bilt waren verschillende tollens, waaronder de Veenhuizertol op de hoek van de huidige Beckeringstraat/Biltseweg. Dit Tolhuis staat er nog steeds.

Gezien de eerdergenoemde verkoop van het Tolhuis aan de familie Van Weede in 1901 is het onwaarschijnlijk dat de foto van het pand op de voorzijde van ons blad dus ook een Tolhuis is geweest.

Samenstelling van het bestuur bij de start van HVS in 1980

In onze jubileumuitgave noemden wij de eerste bestuursleden van onze vereniging. Helaas was de opsomming niet volledig en is verzuimd om mr. drs. E.A. Bánki te vermelden. Hij was vanaf het begin tot maart 1983 actief als bestuurslid.

In memoriam Piet van Doorn

Sinds 1963 woonde Piet in Soest. Het dorp leerde hij kennen vanuit de duiksport. Om dat te beoefenen is een diep zwembad nodig en het toenmalige Soester Natuurbad bleek aan de eisen te voldoen. Via zijn contacten werd hij voorzitter van de Duinkikkers en zat ook in de technische commissie voor de bouw van instructiebad De Turf.

Een actieve oud voorzitter van HVS

In het interview voor de jubileumeditie van de VZTS gaf hij aan technicus te zijn in hart en nieren. Dankzij zijn werk bij de PUEM kwam hij in contact met de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Carrosseriebedrijf Anton van den Dijssel had een grotere energiecapaciteit nodig. Hiervoor moest de bestaande installatie gekeurd worden. Er moest een hoogspanningsruimte gerealiseerd worden. Zo leerde hij Anton van den Dijssel kennen. Die betrok Piet bij de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Tijdens de ledenvergadering op 26 april 1982 volgde hij de heer G. van den Beemt op als voorzitter van onze vereniging. Dat is hij gebleven tot 23 maart 1999. Ruim 17 jaar heeft Piet van Doorn zich ingezet voor de opbouw van HVS. Onder zijn voorzitterschap groeide de vereniging tot 300 leden. Activiteiten als het oprichten en beheren van de Oudheidkamer, verdere ontwikkeling van het kwartaalblad, organiseren van lezingen etc. HVS is uitgegroeid tot een actieve en bekende vereniging, mede door de inzet van Piet van Doorn. Na zijn terugtreden als voorzitter bleef hij nog tot voor enkele jaren actief betrokken, o.a. als lid van de commissie die busreizen organiseerde. Piet was trouwens een breed bespraakt man, die altijd veel had te zeggen. Ook nog tijdens het interview dat hij gaf voor het HVS jubileumnummer bleek hij een bron te zijn van herinneringen over de beginjaren van de historische vereniging.

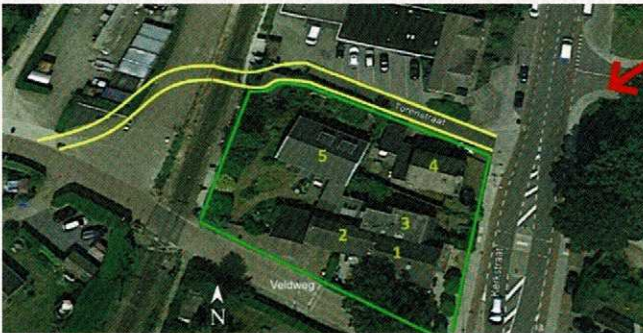
Zijn nabestaanden mogen terugkijken op een actieve en maatschappelijk betrokken man. Wij wensen hen sterkte toe bij het verwerken van het verlies.

Drie generaties (hoef-)smid aan de Kerkstraat

Door Henk Valkenet in samenwerking met René van Hal

DEEL 2 EN SLOT

In dit tweede en laatste deel komen Cor Valkenet en ook nog zijn vader Driekus ter sprake. Ook lezen we meer over de andere panden die op het terrein staan.

In de tekst wordt verwezen naar de genummerde gebouwen op de luchtfoto, die ook bij deel 1¹ was afgedrukt.

Foto: Google Earth, bewerking Henk Valkenet.

Cor Valkenet

De derde in de generatie smeden in de familie Valkenet is Cor Valkenet. Hij wordt als Cornelis Anthonie Petrus Valkenet geboren op 16 mei 1917 op Kerkstraat 14 te Soest. Hij is de oudste van vier zoons. Zoals in deel 1 al is gemeld, brengt hij de lagere schooljaren door aan Instituut De Ruwenberg in Sint-Michielsgestel. In Voorhout krijgt hij een vervolgopleiding om uiteindelijk, vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, aan de smedenopleiding in Utrecht te beginnen. Gedurende twee jaar gaat hij per fiets van huis, via de Bosstraat in Soest naar Den Dolder, door Bilthoven naar Utrecht. In 1940 is de opleiding afgerond.

¹ Zie het eerste deel van het artikel in Van Zoyst tot Soest, 41e jaargang nr.3.

Op 19 augustus 1942 trouwt hij met Annie van den Breemer (1916-2003, een achter-achternicht van Peter van den Breemer, de bekende Soester) en neemt hij de zaak van zijn vader over. Hij wordt ook eigenaar van de grote loods (nr. 5) en de woning aan de Torenstraat (nr. 4). Zijn ouders wonen bij hem in.

Trouwfoto van Cor Valkenet en Annie van den Breemer. Het echtpaar krijgt in de periode 1944-1955 zes kinderen, vier jongens en twee meisjes.

In de oorlog heeft Cor ook een aantal malen een os moeten beslaan voor een NSB-boertje (zoals hij dat noemde²). Daar bestaat zelfs nog een foto van. Cor staat vooraan.

Op 31 augustus 1950 overlijdt Martha Valkenet-van den Breemer. Vader Driekus woont nog steeds in het huis en werkt nog geruime tijd mee in de smederij.

Ter gelegenheid van zijn 80e verjaardag wordt een interview met Driekus afgenomen dat wordt gepubliceerd in de Soester Courant van 10 april 1959 onder de titel “De oude garde”. In het artikel wordt melding gemaakt van zijn vakmanschap als

hoefsmid, onder andere als vaste smid van dhr. Eijken Sluijters, een van de notabelen uit Soest. “Smid Valkenet werd zijn favoriet toen hij eens kans zag een kreupel paard tot een kwiek paard te maken door goed beslaan, waarbij niet alleen wijsheid maar ook geluk te pas kwam.” Voortaan moest de jonge smid iedere zaterdag even komen kijken en toen een van de paarden bij een tochtje op de Grebbeberg op drie ijzers kwam te staan was geen smid in de hele omtrek goed genoeg. Er ging een uitvoerig telegram naar Soest met opgave van de route en de

² Interview met Cor en Annie Valkenet, te beluisteren op <https://www.hvsoest.nl/mondelinge-geschiedenis/35/valkenet-c>.

Op de foto van omstreeks 1949 is Driekus in de weer met omlijstingen voor putdeksels ten behoeve van riolering. Het meisje met de witte strik in het haar is zijn kleindochter Miep Valkenet (later gehuwd met Ries van Logtenstein).

voertuigen die gebruikt moesten worden om naar Rhenen te komen. Het begon met een fiets en het eindigde met een fiets, maar de hele dag werd betaald en een rijksdaalder plus een handvol sigaren vormden de extra beloning.

Op een keer kwam Piet van Rooijen, de koetsier van de heer Eijken Sluijters, op de fiets van het station Baarn om smid Valkenet te komen vertellen dat een paard met één hoef zo vast in de rails van de overweg zat dat het been er met geen tien paarden uit te krijgen was. Samen fietsten ze naar Baarn en daar werden de nagels van het hoefijzer doorgenhakt. Intussen stonden vier treinen rustig te wachten. Nu kost zo'n grapje 50 of 60 euro per minuut per trein, maar in die tijd waren ze niet zo kinderachtig, zo staat te lezen in het interview.

Op de datum van het interview in 1959 stopte Driekus met zijn werkzame leven als smid. Wel heeft hij tijd om allerlei speelattributen voor de kleinkinderen te maken: een schommelpaard, hobbelpaard, kruiwagen, handkar, schommel en wipwap. Halverwege de jaren vijftig wordt hij getroffen door een beroerte en doet hij het echt rustig aan. Hij is in april 1955 met het gezin van zijn zoon Hennie meeverhuisd van de uitbouw (nr. 3 op de luchtfoto) naar de Torenstraat 24 (nr. 4 op de luchtfoto) en in juli 1961 naar Rembrandtlaan 13 in Soest. Daar overlijdt hij op 22 januari 1962 op 82-jarige leeftijd.

De foto van circa 1959 van de Kerkstraat in de richting van de Torenstraat laat links het woonhuis van Cor en Annie Valkenet zien, daarnaast Torenstraat 24, waar op dat moment Hennie en Jo Valkenet wonen. De schaduw van Hennie die de foto neemt, is op de voorgrond te zien. Rechts is de toren van de Oude kerk te zien.

We pakken de draad weer op bij Cor Valkenet. In de jaren vijftig van de 20e eeuw richt Cor zich meer en meer op verkoop en onderhoud van haarden en kachels en minder op het smidswerk. De winkel staat dan bekend als “Haardenhuis De Valk”, zoals op de foto is te zien. Begin 1959 heeft Cor de winkel verbouwd en in april heropend, zo valt op te

maken uit een zin in het eerdergenoemde interview met zijn vader. De verkoop van kleine huishoudelijke artikelen, zoals potten, pannen en zelfs kopjes en schoteltjes, wordt stopgezet.

UW JUISTE ADRES

voor de juiste **OLIEHAARD** of
KACHEL - KOLENHAARD of
KACHEL - WASMACHINE -
CENTRIFUGE enz. is

C. A. P. Valkenet

Kerkstraat 28 — Telefoon 2704

Advertentie uit de Soester Courant van 29 mei 1959.

Zoals gemeld legt Cor zich steeds meer toe op de verkoop en onderhoud van kachels en haarden. Als in de jaren zestig ook in Soest het gebruik van

Foto's uit de collectie van Fred Valkenet.

gashaarden een grote vlucht neemt, volgt Cor zelfs een (verplichte) opleiding tot loodgieter/ gasfitter om ook de gaskachels te mogen verkopen en onderhouden. Als gasfitter moet hij regelmatig aan het werk in de kruipruimtes van de woningen. Op den duur wordt dat fysiek te zwaar. In 1969 verruilt hij zijn eigen zaak voor een baan als onderhoudsmonteur in loondienst bij geurstoffenfabrikant Polak Frutal Works (PFW) in Amersfoort. De winkelruimte aan de Kerkstraat wordt vanaf dat moment verhuurd, onder meer aan ene Pieternel, die er de zaak "Florence mode" runt.

Nog weer later (begin jaren 1980) is er "Coffee Bar Duo" gevestigd, links op de foto van het nieuwbouwhuis op de Torenstraat. Sinds 2003 hebben het huis en de winkelruimte een woonbestemming en wordt het verkocht.

De relatie tussen Cor enerzijds en zijn broers Piet en Hennie anderzijds is jarenlang gedaald geweest tot het nulpunt. Een preek vanaf de kansel van de pastoor van de HH Petrus en Pauluskerk over naastenliefde, doet Cor besluiten toenadering tot zijn broers te zoeken. Gelukkig maar, want het leidt tot een normalisatie van de onderlinge contacten sinds oktober 1980, als Hennie en Jo hun 30- jarig huwelijksfeest vieren.

Cor zet zich in bij de afbraak van de oude en de opbouw van de nieuwe Petrus- en Pauluskerk. Hij zorgt voor extra inkomsten door met een ploeg Soesters bij Philips in Baarn platen in hoezen te stoppen.

Cor en Annie verhuizen in de jaren (19)'90 naar een appartement aan de Vredenhofstraat en blijven daar wonen tot Annie in 2002 naar

zorgcentrum “Eemhove” in Amersfoort en later naar “Daelhove” in Soest verhuist. Om dichterbij zijn vrouw te zijn, verhuist Cor naar centrum Engendaal in Soest. Hun 60-jarig bruiloftsfeest is in 2002 gevierd met onder meer een bezoek van de burgemeester van Amersfoort aan zorgcentrum “Eemhove”.³ In 2003 komen beiden te overlijden, Cor op 6 mei en Annie op 23 juni.

De andere woningen op ‘het eiland’

Op de Ansichtkaart, die in 1935 is uitgegeven, is rechts naast de winkelruimte ook een aanbouw (nr. 3) te zien, evenals de woning aan de Torenstraat (nr. 4). Op de topotijdreis-kaart van 1932⁴ is ook het huis aan de Torenstraat te zien, evenals een grote loods (nr. 5) achter beide woningen, beide vermoedelijk omstreeks 1927 gebouwd.

De Ansichtkaart uit 1935.

In de aanbouw van nr. 3 woont zoon Hendrikus Cornelis jr. [Hennie] (1920-1979) na zijn huwelijk op 18 oktober 1950 met Jo van Mensvoort (1923-2015), met twee slaapkamers op de eerste verdieping aan de straatzijde van het grote woonhuis (nr. 1). In het huis in Torenstraat (nr. 4) woont dan de

familie Vos. Als in het gezin van Hennie en Jo het derde kind wordt verwacht, wordt een huizenruil uitgevoerd. Het gezin van Hennie verhuist in juli 1955 naar de Torenstraat en de familie Vos naar de uitbouw. Driekus Valkenet verhuist mee met het gezin van Hennie. Spoedig daarna wordt hij getroffen door een beroerte. Schoondochter Jo neemt de verzorging van haar schoonvader op zich.

³ Gooi en Eemlander d.d. 20020820 pagina R1 en Soester Nu d.d. 20020821, pagina 1.

⁴ <https://www.topotijdreis.nl> > inzoomen op het gebied in de gemeente Soest en het jaartal scrollen naar 1932.

Achter het huis staat een grote loods, gebouwd in 1927. Hennies oudste zoon Henk (1952) weet zich nog te herinneren dat een deel van die schuur is verhuurd aan “Van den Brink carrosserie – uitdeukbedrijf, Hout- en Staalbouw”. In het resterend deel liggen ijzeren balken, staven, spoorrails en dergelijke opgeslagen. Vlak ernaast is nog plaats voor een varkenskot, waarin een varken verblijft. Op de dag dat dit dier zal worden geslacht, worden Henk en zijn broer Bert verordonneerd binnen te blijven. Het intelligente dier heeft blijkbaar door wat haar te wachten staat: zij schreeuwt als een (nu niet) mager speenvarken en rent als een dolle over het terrein. Het duurt even voordat men het dier te pakken heeft en de slager zijn werk kan doen.

Nadat Hennie en Jo met gezin en Driekus in juli 1961 verhuizen, wordt het woonhuis aan de Torenstraat tot halverwege de jaren (19)'70 verhuurd, totdat Cor's zoon Fred (1951) de woning koopt.

In 1978 laat hij het oude gebouw helemaal afbreken en een nieuwe woning bouwen (nr. 4; zie ook een eerder geplaatste foto).

Die wordt in 1984 verkocht.

De grote schuur (nr. 5) wordt in het begin van diezelfde jaren (19)'70 verbouwd tot woning en zal als Kerkstraat 28a genummerd staan. Twee kinderen van Cor en Annie Valkenet (oudste dochter Miep (1945) en haar man Ries van Logtenstein en later jongste zoon Jos (1955) met zijn vrouw Jacqueline van Kooij) wonen daar enige tijd. Tenslotte wordt dit pand verkocht en is dan niet meer in familiebezit.

Daarmee komt er een einde aan de periode dat vier generaties van de familie Valkenet eigenaar waren van (een deel van) het gebied.

Bronvermelding

Naast de hieronder genoemde bronnen is gebruik gemaakt van gegevens die (in het verleden en recent) zijn verstrekt door Jo Valkenet-van Mensvoort, de kinderen van Cor en Annie Valkenet, gegevens van de website hvsoest.nl en het persoonlijk archief van Henk Valkenet. De afbeeldingen zijn afkomstig uit dat archief, tenzij anders vermeld.

De kraamkliniek van Huize Nieuw-Mariënborg

Door René van Hal

Afgelopen periode kwam de Historische Vereniging Soest/Soesterberg in het bezit van 3 plakboeken met geboortekaartjes en verschillende foto's. De plakboeken zijn van 1959 tot 1964 bijgehouden door de 28 april jl. overleden Agnes Goedhals. Zij heeft jarenlang als kraamverzorgster gewerkt in Huize Nieuw-Mariënborg¹. De plakboeken geven een uitgebreid inzicht in het grote aantal kinderen dat in Huize Nieuw-Mariënborg in de periode 1959-1964 geboren is. Een mooie aanleiding om nog eens op zoek te gaan naar de bijzondere geschiedenis van deze kraamkliniek in Soest. Hierbij is de rol van de zusters van belang, die sinds 1905 in Soest wijkverpleging en bejaardenzorg werkzaam waren. Daarom wordt ook deze historie in deze bijdrage belicht.

Zijvleugel waarin de kraamkliniek van Huize Nieuw-Mariënborg was gevestigd

¹ Huize Nieuw-Mariënborg heeft door de jaren heen verschillende naamswijzigingen doorgemaakt; zoals Rustoord, Bejaardencentrum en tegenwoordig Zorgcentrum. In dit artikel hanteren we vooral Huize Nieuw-Mariënborg. Deze naam verwijst naar het Birginitessenklooster achter de Oude Kerk, die er in de 15e/16e eeuw heeft gestaan.

Van Villa Klein-Mariëburg naar Huize Nieuw-Mariëburg

In het blad "Van Zoys tot Soest", jaargang 38 nummer 4 (Lente 2017) heb ik al een stuk van de historie van de congregatie Zusters Augustinessen van Delft (later Heemstede), hun komst naar Soest en de ontwikkeling van het Landgoed Nieuwerhoek tot Zorgcentrum Mariëburg beschreven. De zusters waren nadat zij zich vanuit België in 1888 hadden gevestigd, in Delft in verschillende plaatsen in Nederland actief in de gezondheids- en ouderenzorg. In december 1905 vestigden de eerste zusters zich op initiatief van het echtpaar Ordeman-Muller in Soest en gingen wonen in de villa van de familie Ordeman – Muller (Klein Mariëburg) aan de Van Weedestraat. Vandaar uit werden ze ingezet in de wijkverpleging, de voorloper van de huidige thuiszorg.

Hun werk was in eerste instantie gericht op de zorg aan hulpbehoevende bejaarden². Omdat enkelen van hen 24-uurs zorg nodig hadden, kregen ook zij (tijdelijk) volledige verpleging aangeboden. Eerst in deze villa Klein-Mariëburg, die daarvoor werd uitgebreid met enkele kamers en een kapel. De constante vraag naar 24-uurs verblijf en de tomeloze inzet van de familie Ordeman-Muller leidden tot de aankoop van Villa Nieuwerhoek en de nieuwbouw van Nieuw-Mariëburg. Deze nieuwbouw kon begin 1920 in gebruik worden genomen. De zusters werden vanaf dat moment van daaruit ingezet in de ondersteuning van zorgbehoevende ouderen. Daarnaast bleven ze actief in hun oorspronkelijke taak, de wijkverpleging. Binnen Huize Mariëburg was sprake van zowel pension gasten die een eigen kamer huurden (bijvoorbeeld priesters met emeritaat), als ook 24-uurs verpleging voor ouderen.

Overgang werkzaamheden zusters Mariëburg naar Kruisvereniging Het Wit Gele Kruis

De taken waarvoor de zusters naar Soest waren gekomen, namelijk de zorg voor zieken en bejaarden, werden begin jaren '30 overgedragen aan de in die jaren opgerichte Kruisvereniging "Het Wit-Gele Kruis Soest". De

² De terminologie van bejaarden is door de jaren heen ontwikkeld via ouderen naar senioren. Dat heeft vooral te maken met het tijdsbeeld en de vele maatschappelijke ontwikkelingen.

Een impressie van de oude Villa Nieuwerhoek met links de nieuwbouw uit 1920 van Nieuw-Mariëburg

zusters die de wijkverpleging verzorgden, zusters Felicita en Theodoma, kwamen bij het Wit-Gele Kruis in dienst. Ze bleven wel wonen in Huize Mariëburg. Daar waren ze onderdeel van de kloostergemeenschap met een eigen moeder-overste.

De taakstelling van de opgerichte kruisvereniging was veel breder dan de oorspronkelijke functie waarvoor de zusters werden ingezet. Tot de basistaken van de kruisvereniging behoorde ook de zorg voor baby's en kinderen (o.a. het begeleiden van geboorten, het organiseren van het consultatiebureaus). Voor de voortzetting van de inzet van de zusters

voor de kruisvereniging was echter wel speciale toestemming van de aartsbisschop van Utrecht nodig. Bij het verlenen van die toestemming gaf de aartsbisschop aan dat hun rol voor de baby's en kinderen ook de zorg aan hun moeders zou moeten inhouden. Bovendien mocht hun inzet niet beperkt blijven tot de katholieke gezinnen, maar was deze ook voor gezinnen van alle gezindten. Wellicht dat de eerste tien jaren

Bericht in de Soester Courant van 9 januari 1931.

Soest

WIT-GELE KRUIS.

Naar wij vernemen heeft Z.D.H. de Aartsbisschop van Utrecht goedgekeurd dat de Zusters van Nieuw-Mariëburg zich voortaan belasten zullen met de geheele verzorging der moeders bij bevallingen. Een Eerw. Zuster, in 't bezit van 't vereischte diploma, is dan ook daarvoor aangewezen.

Ook is 't het ernstig verlangen van Z. D. H., dat zoo spoedig mogelijk, en dit geheel en al volgens besluit der laatst gehouden Provinciale Synode, het Wit-Gele Kruis in alle gezinnen zal worden ingesteld.

van Huize Nieuw-Mariënborg, en nog langer van de wijkverpleging, de zorg aan katholieke gezinnen wel een selectie criterium is geweest. Anders zou dit niet expliciet zijn opgenomen in de toestemmingsbrief.

Ontwikkeling wijkverpleging en Huize Mariënborg vanaf de jaren '30

Vanaf 1931 werd de zorg in de wijkverpleging voor baby's, moeders, kinderen en gezinnen steeds uitgebreider. Door de positieve ervaringen met de inzet van de zusters, die 24 uur per dag beschikbaar waren, werden steeds meer gezinnen lid van het Wit-Gele Kruis en werd er een steeds groter beroep op deze zorg gedaan. Voordeel was natuurlijk dat de zusters die naar Soest kwamen al in een andere instelling van de zusters hun opleiding hadden gehad en ervaring hadden opgedaan. Ze kwamen o.a. uit een van de ziekenhuizen die door de zusters werden geëxploiteerd, zoals in Rotterdam (Franciscus) en Delft (Hyppolitus). Deze ziekenhuizen beschikten alle over een kraamafdeling, waar de zusters tijdens hun opleiding ook waren ingezet. Zij hadden een brede verpleegkundige ervaring, die in Soest zeer welkom was. Dit gold niet alleen voor de wijkverpleging, maar ook voor de verpleegzorg die in Huize Mariënborg werd geboden.

Uit de Jaarverslagen van het Wit-Gele Kruis

De jaarverslagen van het Soester Wit -Gele Kruis in 1933 en 1947 bevatten verschillende kengetallen over de activiteiten die door de wijkzusters (in die jaren Zusters van Mariënborg) werden uitgevoerd. Hierna enkele van die kengetallen rondom de zorg aan baby's en kleuters. Daarin is een duidelijke groei te zien in de periode 1933-1947.

	1933	1947
Aantal kraamvrouwen/geboorten met zorg	46	159
Waarvan aantal gratis verzorgde kraamvrouwen	15	--
Aantal bezoekers (gezinnen) consultatiebureau	60	98
Aantal artikelen in bruikleen afgestaan	373	571

De uitleen van hulpmiddelen werd ook vanuit Huize Mariënborg verzorgd. De kraamvrouwen werden gemiddeld 10 keer bezocht.

Aangezien tot 1963 in Soest geen ziekenhuis en ook geen EHBO beschikbaar waren, werden slachtoffers van ongevallen vaak in eerste instantie overgebracht naar Nieuw-Mariëburg, waar ze werden verzorgd en waar een van de plaatselijke huisartsen de geneeskundige zorg verleende. Was deze te complex dan werd de patiënt alsnog overgebracht naar een ziekenhuis in de regio. De kennis en ervaring van de zusters kwamen dus goed van pas.

De zusters in de wijkverpleging konden in Soester gezinnen situaties signaleren, die extra zorg noodzakelijk maakten. In samenspraak met de huisartsen werden inwoners van Soest dan voor enkele dagen opgenomen op de verpleegafdeling, in sommige gevallen wel eens enkele weken. Huisartsen zorgden daarbij voor de medische zorg. Ook moeders met baby's werden (tijdelijk) opgevangen. Aan het eind van de oorlog en zeker net na de oorlog werd de omvang van juist deze behoefte groter. Evenals in de rest van Nederland vonden de meeste bevallingen nog thuis plaats met ondersteuning van een verloskundige en in veel gevallen gewoon de huisarts.

Uitleen van magazijnartikelen (hulpmiddelen)

Tot 1952 (toen het Wit-Gele Kruis een eigen wijkgebouw aan de Molenstraat aankocht) verzorgde met name zuster Mechthildis als zuster aan de poort de uitleen van (medische) hulpmiddelen. Deze waren in Mariëburg opgeslagen en werden door de zusters beheerd. Haar werkzaamheden werden tijdens een professiefest in 1947 uitgebreid geroemd.

In de Soester Courant van 7 februari 1947 staat hierover het o.a. volgende geschreven:

“Als zuster van de poort had zij de zorg over het magazijn van het Wit-Gele Kruis en vooral als zodanig heeft zij talloze zieken aan verplegingshulpmiddelen geholpen en als zij niet kon helpen, wist zij toch waar de hulp te krijgen was.

Zr. Mechtilda altijd rustig en vriendelijk, alsof zij overigens niets te doen had ... en toch, in huis is zij voor iedere bewoner de hulp in nood.”

Het werk van de wijkzuster veranderde door de jaren heen en werd steeds uitgebreider, aansluitend op de ontwikkeling van de rol en functie van de kruisverenigingen. Naast het Wit-Gele Kruis (vanuit een katholieke signatuur) waren in Soest ook het Oranje-Groene Kruis (protestant-christelijk) en het Groene Kruis (algemeen) actief. Het Wit-Gele Kruis in Soest maakte voor de wijkverpleging tot eindjaren '60 enkel gebruik van de zusters uit Huize Mariënborg. Pas vanaf die tijd werden ook niet-religieuzen als wijkzusters ingezet, met als eerste "leken"-wijkzuster Toos Bijlard. In de loop van de jaren '60 trokken de laatste zusters zich in Soest terug uit het Kruiswerk en werden alleen leken-verpleegkundigen voor het kruiswerk in Soest ingezet door het Wit-Gele Kruis.

Ontwikkeling en oprichting van een kraamkliniek bij Nieuw-Mariënborg

De meeste zusters die in Nieuw-Mariënborg woonden werden ingezet voor de verzorging van de in het huis verblijvende bejaarden. Een klein deel van deze bewoners had in die tijd een eigen kamer. Dat waren voornamelijk pensioengasten. Enkele van deze kamers werden bewoond door emeriti-priesters. Het overgrote deel van de bewoners was echter zorgbehoevend.

De zusters woonden in Nieuw-Mariënborg en hadden een kleine cel op de zolderverdieping, waar ze ook sliepen. Ze hadden verder weinig tot geen privéleven, omdat ze 7 x 24 uur werden ingezet in het huis, zowel in de verzorging als in de keuken en huishouding.

Huize Mariënborg in oorlogstijd

De opvang en zorgverlening door de zusters van Mariënborg heeft in de oorlog onder druk gestaan. Op twee momenten waren grootschalige acties nodig.

Net als vele duizenden Soesters werden in mei 1940 ook de zusters en de bewoners van Nieuw-Mariënborg geëvacueerd naar Noord-Holland waardoor ze buiten de gevechtslinies zouden verblijven. Gelukkig konden ze al weer na enkele dagen terugkeren naar hun vertrouwde plek.

Ontruiming van Huize Nieuw-Mariënburg gebeurde opnieuw in november 1944. Toen werd het pand gevorderd door de Duitsers. Niets van de inboedel mocht worden meegenomen. Deze keer werd in de directe nabijheid onderdak gevonden bij particulieren en bij de Gerharda Sebilla Verhoeven Stichting aan de Hellingweg. Dit tehuis werd ook vrijgemaakt voor de opvang van evacués die vanuit Arnhem en omgeving naar Soest werden overgebracht. Op de Hellingweg werd een zgn. noodziekenhuis ingericht, aangezien Huize Mariënburg niet meer beschikbaar was als EHBO en eerste opvang. Bovendien hadden vele evacués eveneens medische zorg nodig. Zowel de huisartsen als de zusters van Mariënburg speelden een rol in de medische zorg en de kraamzorg voor de gezinnen die waren geëvacueerd.

Een maand na de bevrijding konden de zusters en de nog in leven zijnde bewoners terugkeren naar Huize Mariënburg. Maar niet nadat het pand grondig was schoongemaakt en voorzien was van nieuw behang en verf. De Duitsers hadden hier nogal huisgehouden en veel vernield. Huize Mariënburg vervulde nog enige tijd een rol als noodziekenhuis.

De Verhoeven Stichting aan de Hellingweg werd vrijgemaakt voor de opvang van de Canadese bevrijders.

Door de oorlogssituatie, een gebrek aan voedsel en de minder hygiënische omstandigheden, ontstonden er veel moeilijke gezinssituaties. De wijkzuster kwam deze meer en meer tegen, en bood in samenspraak met de huisartsen aan baby's en moeders tijdelijk op te vangen in Mariënburg. Gezien de omvang van dit probleem werd in 1947 besloten een aparte kraamafdeling in te richten. De oprichting van deze kraamkliniek heeft ervoor gezorgd dat er vele honderden kinderen in Huize Mariënburg werden geboren.

Zuster Photina jarenlang hoofd van de kraamafdeling.

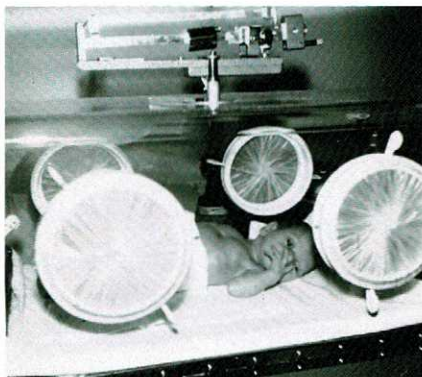

Zusters Fien Vlam (l) en rechts Agnes Goedhals (r) in volle aandacht voor de baby.

In de jaren '50 werd hiervoor zelfs een nieuwe vleugel gebouwd, een uitbouw aan de zijde van het mooie park met vijver. Tegelijkertijd werd ook de verpleegafdeling uitgebreid. Alhoewel verschillende zusters van Mariënborg een kraamaantekening hadden, werden ook lekenverpleegsters aangetrokken en werden in Huize

Mariënborg zelf ook opleidingen verzorgd. Twee leken-verpleegsters, die daar vele jaren hebben gewerkt en dus veel baby's in hun handen hebben gehad, waren Fien Vlam en Agnes Goedhals.

Voor de kraamkliniek waren 14 wiegjes en enkele couveuses beschikbaar. Wanneer er meer baby's werden geboren dan er wiegjes waren, werd snel een teil omgebouwd tot wiegje. Je kunt geboortes nu eenmaal niet uitstellen. De kraamvrouwen bleven met hun baby's in die tijd ook meer dagen (gemiddeld 10) in Mariënborg. Zo ontstonden er ook veel onderlinge contacten tussen de moeders. Bijzonder is wel dat zij niet alleen uit Soest kwamen, maar dat er ook moeders uit Baarn, Eemnes, Laren en Hilversum naar de kraamkliniek van Mariënborg kwamen. De kraamkliniek had in de regio een goede naam.

De couveuse.

Een teil omgebouwd tot wieg.

De Heer en Mevrouw
 J. v. d. WIJNGAART-
 PRINSEN
 geven met blijdschap ken-
 nis van de geboorte van
 hun dochter
**MARIJKE CATHARINA
 JOHANNA.**
 Soestdijk, 22 Aug. 1946.
 Steenhoffstraat 12a.
 Tijdelijk: Rusthuis „Nieuw
 Mariënburg”, Kamer 23,
 Soestdijk.

Uit de Soester Courant.

Nog een keer shownen.

Moeders en hun baby's werden prima opgevangen en begeleid. Dat dit ook zo werd gewaardeerd door de moeders blijkt wel uit het feit dat veel moeders na verloop van tijd hun kroost nog eens kwamen showen. Er bleven nauwe contacten bestaan tussen de zusters van Mariënburg en de kraamvrouwen.

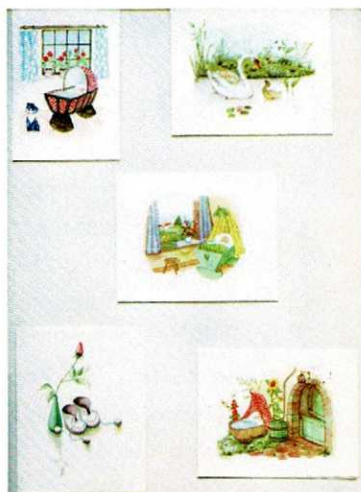
In 1964 werd met pijn in het hart besloten de kraamkliniek te sluiten. Reden was dat vanaf oktober 1963 het Sanatorium Zonnegloren werd omgebouwd tot een volwaardig ziekenhuis met ook een kraamafdeling. De ruimten van de kraamkliniek werden omgezet in een verpleegafdeling. Al eerder was de EHBO-functie, die Mariënburg jarenlang verzorgde, voor de Soesters vervallen en werden verkeersslachtoffers rechtstreeks naar de ziekenhuizen in omliggende plaatsen gebracht, zoals Baarn en Amersfoort.

De plakboeken gemaakt door Agnes Goedhals

De drie plakboeken, in het bezit van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg, bevatten vele honderden geboortekaartjes van in Huize Mariënburg geboren jongens en meisjes. Daarbij treffen we ook bedankjes en foto's aan die tijdens het verblijf zijn gemaakt van moeder en/of baby met vaak een van de verzorgsters erop.

De albums bestrijken de periode van 14 mei 1959 tot en met 14 mei 1964, toen de kraamkliniek werd gesloten. Wat opvalt is dat er ook verschillende foto's in het boek zijn geplaatst van een bezoek dat de moeder met haar kind na enige maanden en soms jaren weer aan Huize Mariënburg hebben gebracht. Er is duidelijk een band ontstaan tussen de moeder en de medewerkers van Huize Mariënburg. Het is trouwens een periode dat de kraamzorg grotendeels door leken

werd verzorgd, alhoewel één van de Zusters Augustinessen hoofd van de kraamkliniek was (als laatste zuster Photina). Ook andere zusters staan op de foto met baby's in hun armen. Wanneer we de geboortekaartjes openslaan komen we heel veel bekende namen tegen. Allemaal baby's die nu tussen de 55 en 61 jaar oud zijn. Vanwege de privacy kunnen we hier geen namen noemen. Al met al zijn deze albums een mooi historisch document.

Afsluitend

De “Zusters Augustinessen van Delft”, later “Zusters Augustinessen van Heemstede” genoemd, hebben vele jaren (1905-1978) een belangrijke rol in Soest vervuld op het gebied van bejaardenzorg maar ook van kraam- en wijkverpleging. Vele honderden kinderen zijn met hun zorg ter wereld gekomen en in de eerste dagen van hun leven begeleid. Dat waren niet alleen kinderen van rooms-katholieke huize maar van alle gezindten. Dat gebeurde niet alleen aan personen die in Huize Nieuw-Mariënborg verbleven, maar meer nog zelfs aan personen in hun thuissituatie, in het gezin waar zij woonden. De zusters hebben op hun fiets, later op de bromfiets en vervolgens ook met de auto, heel wat kilometers in ons dorp afgelegd. In de periode tot ongeveer 1965 waren ze herkenbaar door de kleding die ze droegen.

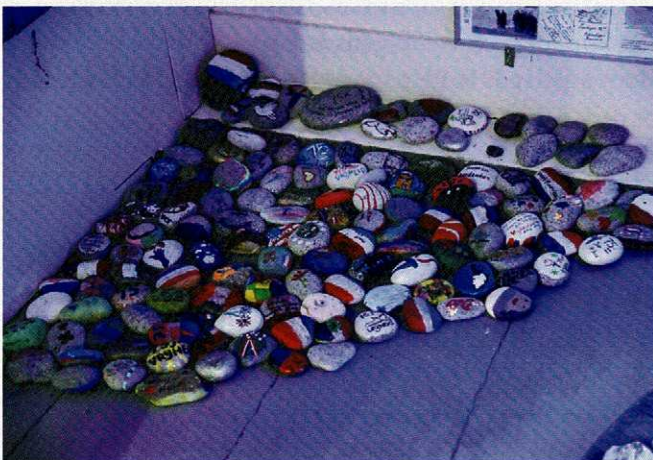
Bronnen

- Met hart en ziel; verleden, heden en toekomst van de Augustinessen van Heemstede; Herman Divendal; uitgegeven bij gelegenheid van het 75-jarigbestaan van de congregatie 27 juni 1963.
- Artikel in blad van Zoys tot Soest jaargang 38 nummer 4 (Lente 2017); Zusters Augustinessen van Heemstede.
- Archieven Historische Vereniging Soest/Soesterberg.
- Berichten en advertenties in de Soester Courant.

Herdenking van slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog

In het afgelopen jaar is in het Museum Soest de expositie over de Tweede Wereldoorlog (WO II) uitgebreid. Aan het begin van dit jaar stond de 75-jarige bevrijding van het vernietigingskamp Auschwitz in de publiciteit. Dat vormde aanleiding voor het stilstaan bij de holocaustslachtoffers van de gemeente Soest. Van 23 januari t/m 2 februari jl. kon bij de Kunststichting Hazart het tijdelijke Holocaustmonument 'Levenslicht' bekeken worden. De organisatie lag in handen van de Stichting Comité 4 en 5 mei Soest-Soesterberg in nauwe samenwerking met Hazart. Het monument in onze gemeente maakte deel uit van een landelijk project van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, waaraan meer dan 150 Nederlandse gemeenten deelnamen. De Stichting Comité 4 en 5 mei Soest-Soesterberg organiseerde op 26 januari 2020 een indrukwekkende holocaustherdenking bij het tijdelijke monument.

Zowel in de Joodse herdenkingstraditie als in de Roma- en Sinti-cultuur zijn stenen belangrijk. Met in totaal 104.000 lichtgevende stenen - gelijk aan het aantal slachtoffers uit Nederland - stond het kunstwerk symbool voor de impact van de Holocaust. De stenen waren verdeeld over de verschillende gemeenten waar Joden, Roma en Sinti woonden en hun

leven leefden, soms al generaties lang. Ook uit Soest zijn zij tijdens WO II weggerukt en vermoord.

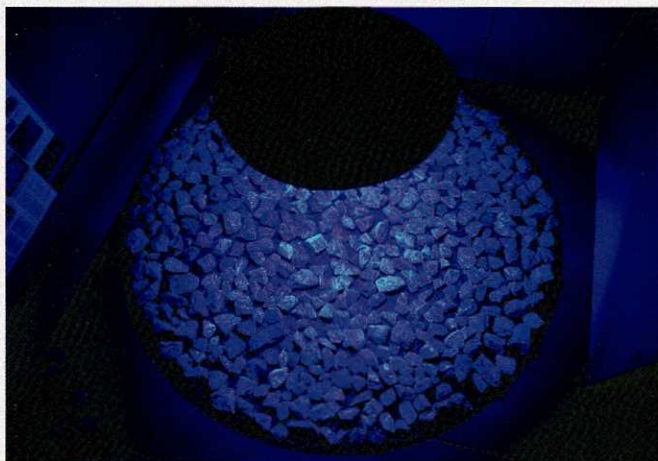
Na de tentoonstelling werd er naar een plek gezocht waar de steentjes ondergebracht konden worden. Gezien het feit dat Museum Soest een

permanente expositie heeft over de jaren 1940-1945 was de keus snel gemaakt. De steentjes gingen naar ons museum, waar een ruimte werd vrijgemaakt om de steentjes – meer dan 500 - een mooie en blijvende plek te geven. De steentjes worden aangelicht door een z.g. black light bundel.

In de Soester Courant was recent nog te lezen dat mevrouw Heleen Joosse uit Soest bezig is met het achterhalen van de namen van omgebrachte Joodse-, Roma-, en Sinti-slachtoffers. In overleg met haar en de Stichting Comité 4 en 5 mei Soest-Soesterberg hebben 33 namen van de door haar opgespoorde slachtoffers inmiddels een plaats gekregen bij het monumentje in het museum. Een aantal verhalen over Joodse slachtoffers zijn al te lezen op www.4-5-mei.nl onder de rubriek 'Holocaust'.

Museum Soest en de Stichting Comité 4 en 5 mei Soest-Soesterberg zullen jaarlijks tijdens de nationale holocaustherdenking op de laatste zondag van januari een kleine ceremonie organiseren in het museum Soest ter nagedachtenis aan de holocaust slachtoffers. Voor 2021 zal dat op 31 januari zijn. De vorm waarin zal dan ook afhangen van regelgeving vanwege de huidige coronacrisis.

Voor de Dodenherdenking op 4 mei jl. werden onder leiding van de

scoutinggroep 'De fakkeldraagsters' door scouts van de verschillende in Soest gevestigde scoutingverenigingen steentjes beschilderd. Deze steentjes hebben een aantal weken bij het oorlogsmonument te Soest gelegen. Door de coronamaatregelen kon geen uitgebreide

herdenking met o.a. de scouts in Soest georganiseerd worden. Deze steentjes symboliseerden toch hun aanwezigheid en liggen nu in de speciale ruimte van het Museum Soest. Tijdens openingstijden van het museum zijn deze steentjes, samen met de aangelichte steentjes van het lichtmonument, te zien en kan in een gastenboek een berichtje worden nagelaten ter herdenking van de holocaustslachtoffers.

Verder zijn inmiddels de vitrines bij de expositie WO II door de Stichting Legerplaats Soesterberg 1939-1945 opnieuw ingericht. Het huidige thema 'Sporen uit de oorlog' is in meerdere vitrines aangepast. Zo herbergt op verschillende manieren ons museum herinneringen aan WO II in onze gemeente.

Voor informatie kunt u terecht bij Cees Vos (voorzitter stichting Oud Soest/Museum Soest) 06-28939510 of via de mail cees.vos@oudsoest.nl

Zie ook www.4-5-mei.nl (rubriek Holocaust) en www.museumsoest.nl (rubriek nieuws).

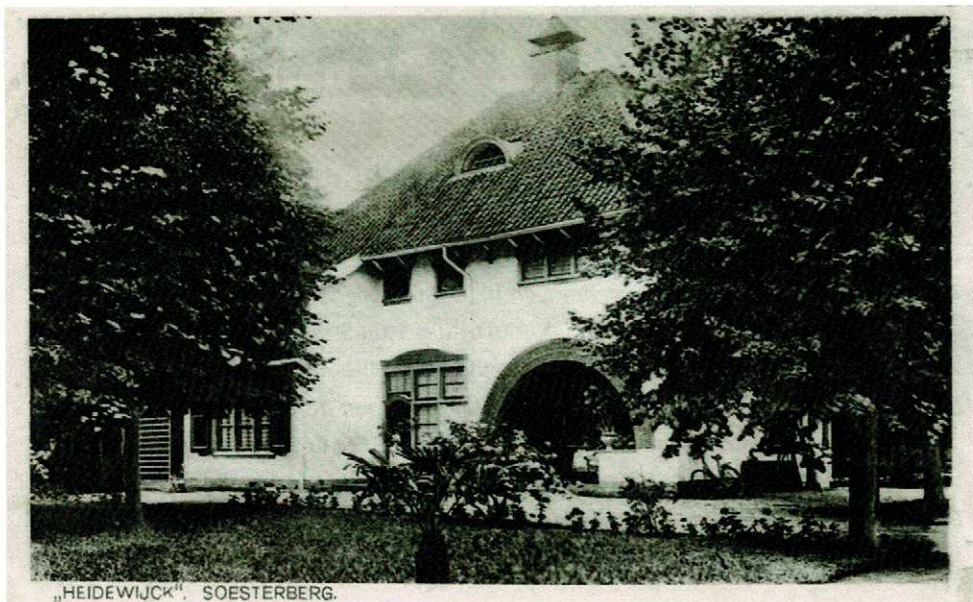
Heidewijck van de familie Pichot

Door Jan de Mos

Een van de markante gebouwen in Soesterberg is de villa Heidewijck, destijds gelegen aan de Amersfoortschestraat 3 in Soesterberg, naast het toen gerenommeerde hotel Nellystein op nummer 1. Het staat op een verkaveld deel van het oorspronkelijke vak aan de Wegh der Weegen van de tegenoverliggende hofstede Bloemheuvel, die in 1910 is afgebrand. Heidewijck is in 1905 gebouwd als zomerverblijf voor de familie Pichot. Deze familie bleef eigenaar tot na de oorlog. In 1945 werd het in gebruik genomen als woonhuis en praktijkruimte door dr. Splinter, even markant als de villa, waar een heel artikel aan is te wijden. Maar we beperken ons tot de eerste bewoners, de familie Pichot. Wie waren dat en waar kwamen zij vandaan? Een verhaal van gevluchte hugenoten die rijk werden als plantagehouders in Suriname en waarvan later een Rooms Katholieke nazaat in Soesterberg terecht kwam.

De villa Heidewijck

Het zomerhuis werd in 1905 gebouwd door architect Jan Stuyt uit Amsterdam in opdracht van **August Louis Guillaume Hubert Pichot**, roepnaam Louis, een effectenmakelaar uit Amsterdam. De bosgrond is gekocht van de toenmalige eigenaar van de hofstede Bloemheuvel, dat toen in gebruik was als zomerverblijf voor bleekneusjes uit Utrecht. Het witgepleisterde gebouw heeft elementen van Jugendstil. De dakkapellen zijn golvend of halfrond. Opvallend is de rechter nis waar later dubbele tuindeuren voor zijn geplaatst met glas-in-lood vensters. De vensters hebben alle een roedeverdeling. Het houtwerk is geschilderd in wit en groen. Op de voordeur, die in twee delen kon worden geopend, zat een grote klopper van messing. Het pand is in 1959 door dr. Splinter, naar ontwerp van architectenbureau Van Hardenbroek uit Soesterberg, aan de linkerkzijde uitgebreid. Heidewijck is nu een gemeentelijk monument met als huidig adres Banningstraat 3.

Villa Heidewijck, zomerverblijf van de familie Pichot te Soesterberg.

Herkomst familie Pichot

De familie Pichot zijn van oorsprong Hugenoten uit het Franse Bergerac. Zij vluchten rond 1690 naar Nederland. Twee van hen, de broers **Isaac en Daniël Pichot** besluiten in het kielzog van de West-Indische Compagnie (WIC) via de Waalse gemeente in Amsterdam door te reizen naar Suriname. Isaac trouwde daar in 1699 met Constance Alida Swart en Daniel (geboren 1677) in 1708 met Sara Swart, zussen afkomstig van het Franse eiland Guadeloupe, dochters van Albert (de) Swart, kapitein der burgerij en wijnkoper. Hun kinderen werden gereformeerd gedoopt.

De nazaten van **Isaac Pichot** ontwikkelden zich als zeer rijke en machtige personen in Suriname. Door samenvoeging met de achternaam van echtgenote zijn er ook takken ontstaan als Pichot Lespinasse, Pichot van Slijpe en Pichot du Plessis. De familie behoorde tot de elite van Suriname en werd, mede door huwelijken, eigenaar van vele plantages, onder andere Vlucht en Trouw, La Paix aan de Pauluskreek, Patience aan de Cottica, Lust tot Rust en Penoribo aan de Commewijnrivier, Zorg en Hoop (188 slaven), Mon Trésor en Grand Plaisir (99 slaven) aan de Beneden-Commewijne. Na de dood van haar man Frans Laurens Grand

in 1762 komt de plantage Grand Plaisir in handen van Susanna du Plessis (1739-1795), zij is dan 23 jaar. Zij beheert deze met groot zakelijk succes maar werd het symbool van de Hollandse wreedheid jegens Surinaamse slaven. Na de dood van haar echtgenoot Grand wijzigt zij uit pure kwaadaardigheid de naam van de plantage in Nijd-ten-Spijt, om de eigenaar van de plantage Zorg en Hoop aan de overzijde, van haar neef Samuel Paulus Pichot te ergeren.

Na het overlijden van Susanna du Plessis wordt de plantage voortgezet door Salomon Reinier Marius Pichot-du Plessis, een achterneef van Susanna. **Ephraim Daniel Pichot** (Paramaribo 1753-Maastricht 1847), nazaat van Isaac, protestants (lid Waalse kerk) en vrijmetselaar, vertrok omstreeks 1770 uit Suriname om in Nederland een militaire loopbaan te volgen, werd kapitein en later onder andere rechter, burgemeester van Maastricht en lid van de Provinciale Staten. Hij trad op 25 april 1774 te Valkenburg in het huwelijk met Sara Louisa Marie Hesselberg. Het echtpaar Pichot-Hesselberg kreeg elf kinderen. Het vijfde kind is Daniel Louis Pichot (1779-1856), van beroep militair die wordt benoemd tot commissaris van politie in Schiedam. Nazaten van de plantagehouders van de familie Pichot, ontvingen na de afschaffing van de slavernij in Suriname in 1863 ook nog eens 300 gulden schadeloosstelling per vrijgekomen slaaf. Dat waren andere tijden, ver voor "Black Lives Matter". In de huidige tijd

zou de uitkering aan de vrijgemaakten zijn gedaan. Al voor de afschaffing van de slavernij ging men over op contractarbeiders, o.a. uit Java en Indië.

Plantage Zorg en Hoop aan de Commewijnrivier Suriname.

De tweede tak is die van **Daniël Pichot** en Sara de Swart. Hun zoon **Samuel Paulus Pichot** (Paramaribo 1714-1765) is gehuwd met Anne de l'Espinasse (1723-1763). Diens zoon **Daniël François Pichot** (Paramaribo 1744-Schiedam 1788) vertrekt weer naar Nederland waar hij in Schiedam in 1766 trouwt met Agatha Wilhelmina Hogerwaard (1749-1800). Hij brengt het tot Grootburger van Schiedam met functies als Raad en vroedschap van Schiedam, aalmoezenier, Extra-ordinaris thesaurier en Burgemeester van Schiedam. Zij kregen negen kinderen. Hun dochter **Henrietta Lucretia Pichot** (Schiedam 1782-1834) trouwt in 1803 te Schiedam met haar hiervoor genoemde verre achterneef **Daniel Louis Pichot** (Maastricht 1779-1856 Amby), afkomstig uit Maastricht, maar waterschout en commissaris van politie geworden in Schiedam, en daar ook koopman en actief in de jeneverindustrie (mouter, korenwijnstoker, distillateur firma Pichot Lespinnasse & Co). Daarmee zijn de twee takken van de broers Isaac en Daniël in Schiedam weer samengekomen. Zij kregen zes kinderen. Hun zoon **Daniël François Guillaume Pichot** (Schiedam 1806-Amsterdam 1869) was van beroep Ontvanger der directe Belastingen en domeinen in achtereenvolgens Schiedam, Roermond, Delft en Amsterdam. Hij trouwde op 08-10-1850 te Roermond met Maria Anna Theresia Westeneng (2-3-1827 Den Haag, overleden op 21-5-1888 in Amsterdam). Zij kregen acht kinderen:

1. Daniel Louis Henri Marie Pichot, 15-08-1851 Roermond, overleden 30-11-1859 Roermond
2. Cornelia Adrienne Wilhelmine Marie Pichot, 14-03-1853 Roermond, overleden 30-09-1855 Roermond;
3. Pauline Jeannette Pichot, 08-08-1854 Roermond, onderwijzeres, overleden 07-04-1911 te Amsterdam, 56 jaar;
4. August Louis Guillaume Hubert Pichot, 03-12-1855 Roermond, overleden 23-05-1856 Roermond;
5. **August Louis Guillaume Hubert Pichot**, 18-04-1858 Roermond, eigenaar Heidewijck, zie hierna;
6. Daniël François Guillaume Pichot, 02-12-1861 Delft, R.K.-pastoor Haarlem en Petrus Paulus Kerk Amsterdam, overleden 02-07-1930 te Amsterdam, 68 jaar;
7. Herman Jean Marie Pichot, 17-08-1863 Delft, R.K.-pastoor

Dordrecht. Op 6 augustus 1913 legde deze pastoor de eerste steen voor een nieuw ziekenhuis in Dordrecht. Overleden 20-03-1925 te Nieuwkoop;

8. Henriette Lucrèse Pichot, 29-05-1866 Delft, religieuze Amsterdam, overleden 2-1-1928 Utrecht.

Opmerkelijk is dat latere generaties van deze Hugenoten familie, al dan niet door huwelijken, alsnog Rooms-Katholiek zijn geworden. Uit dit gezin worden zelfs twee zonen pastoor en een dochter non.

Louis Pichot in Soesterberg

Hun zoon **August Louis Guillaume Hubert Pichot** (roepnaam Louis) trouwt op 23-08-1888 te Heemstede met Louisa Antonia Maria van Luenen, 26-5-1863 Heemstede, dochter van Theodorus Wijnandus van Luenen en Catharina Hermania Anna Kervel, uit dit huwelijk tien kinderen:

1. **Daniël François Guillaume**, 12-09-1889 Amsterdam, ongehuwd, overleden 23-08-1958 Amsterdam, tweede eigenaar Heidewijk;
2. Zoon, 28-07-1890 Amsterdam, overleden 21-08-1890 Amsterdam, slechts 3 weken oud;
3. Paulina Maria, 18-01-1892 Amsterdam, religieuze de Sacré Coeur Den Haag;
4. Catharina Maria, 18-04-1893 Amsterdam, ongehuwd, overleden 27-12-1962;
5. Theodorus Wijnandus, 09-05-1894 Amsterdam, secretaris bisdom Haarlem (1924), daarna vicaris-generaal van het bisdom Haarlem, overleden 07-03-1968 Voorburg;
6. Laurentia Maria, 29-06-1895 Amsterdam, religieuze congr. Zusters der Liefde Tilburg, overleden 11-01-1957 Tilburg;
7. Henriette Maria, 23-11-1896 Amsterdam, trouwt 08-09-1924 te Soest met Pierre Louis Marie Hubert van Oeijen, 31 jaar geboren in Venlo, graanhandelaar, zoon van Mathijs Willem Hubert van Oeijen en Carolina Adriana Hubertina Canoiij, overleden in 13-03-1976 Venlo;
8. Maria Wilhelmina Paulina, 12-02-1899 Amsterdam, gehuwd op

09-06-1925 in Den Haag met Hendrik Gerrit van Voorthuysen, geboren Nieuwerkerk aan de IJssel, luitenant-vlieger, wonend te Soesterberg (verhuizen na huwelijk naar Zeist), overleden 28-01-1985 Zeist;

9. Louise Antoinette Maria, 25-01-1901 Amsterdam, trouwt 07-02-1938 te Venlo met mr. Pierre Laurent Joseph Marie Antoine Müller, oud 38 jaar geboren Venlo, advocaat en procureur, zoon van Joannes Bernardus Laurentius Henricus Alexander Müller en Anne Marie Jeannette van Oeijen, overleden 5-2-1968 Venlo;
10. Hermine Johanna Maria, 12-8-1903 Amsterdam, overleden op 06-08-1904 en begraven in Soesterberg.

Ook uit gezin kiezen drie kinderen voor een religieus bestaan. Louis is van beroep makelaar in effecten en firmant bij het effectenkantoor J. Westerwoudt & Co. Deze zaak bestond al in het begin van de 19e eeuw, en beoefent de effectenhandel in de uitgebreidste zin van het woord en is gevestigd aan de Singel 297 Amsterdam. Zelf woont het gezin eerst aan de OZ Voorburgwal 213 en later aan de Vondelstraat 58 te Amsterdam. Hij is lid van het bestuur der Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam (1904 herkozen). Bij invoering Beurswet 1914, plaatsvervangend lid van de Commissie ter advisering van de minister, daarna voorzitter van de commissie waardebepaling van die nieuwe Beurswet.

Louis Pichot besloot om in 1905 naast zijn werkadres in Amsterdam een zomerverblijf in Soesterberg te laten bouwen, de villa Heidewijck. Hij woonde met gezin en twee dienstboden gewoonlijk in de zomermaanden van juni tot begin september in Soesterberg. Het is hoogstwaarschijnlijk dat hij de familie van Pieter Tetrode uit Amsterdam kende, directeur

van De Nederlandse Bank. Die kocht rond 1920 de tegenoverliggende villa Egghermonde, gebouwd nadat Bloemheuvel was afgebrand, als zomerverblijf. Ze zullen elkaar echter niet treffen in

— A. L. G. H. Pichot † Te Amsterdam is plotseling overleden de heer A. L. G. H. Pichot, lid der firma J. Westerwoudt & Co. De overledene was in financieele kringen een bekend figuur en o.a. vele jaren lid van het bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel.

Soesterberg, hij overlijdt plotseling op 28 september 1918, 60 jaar oud. Hij wordt begraven op de RK begraafplaats in Soesterberg.

Ook zijn jong overleden jongste dochter Hermientje ligt in het familiegraf begraven. Na het overlijden van haar man vestigde de weduwe zich met haar kinderen in 1920 definitief in Soesterberg. Zij is overleden op 11 juni 1937 te Soesterberg en ook bijgezet in het familiegraf.

De oudste zoon **Daniël (Daan) François Guillaume Pichot** treedt in de voetsporen van zijn vader. Hij volgt zijn vader op als firmant bij J. B. Westerwoudt & Zn. en neemt Heidewijck over. De familie Pichot bezat in Soesterberg meer onroerend goed. Zij waren ook eigenaar van een stuk grond tegenover de villa aan de Kampweg. Een deel verhuurden zij aan boer Manus van Burgsteden van de boerderij Moerbessenberg als landbouwgrond, een ander deel vanaf 1923 als sportterrein aan de net opgerichte Voetbal- en Atletiek Vereniging Soesterberg. De VV Soesterberg speelde bij de oprichting in 1922 op een veld naast de villa Heidewijck, dat werd echter door de voetbalbond afgekeurd voor competitievoetbal. Zij waren ook eigenaar van een oude boerderij aan de Postweg 5, aanvankelijk bewoond door Gijs Tammer, daarna boer Dirk Smorenborg en als laatste voor de sloop E. van Leijenhorst.

Viering eeuwfeest parochie, midden met bloemen H. Mocking, met rechts van hem T.W. Pichot, augustus 1937.

In de notulen van de R.K. Kerk te Soesterberg werden zij beschreven als “een flinke Amsterdamsche katholieke familie”. Dat gold zeker voor hun zoon Theodorus Wijnandus Pichot die vaak in Soesterberg

verbleef. Hij was als pater en zoon van de parochie betrokken bij het zilveren priesterfeest van pastoor H. Mocking in 1924 in het missiehuis St Jan in Soesterberg. Bij de viering van het eeuwfeest van de parochie in Soesterberg in augustus 1937 werd de plechtige Hoogmis in de St. Carolus Boromeuskerk door hem opgedragen, dan als Vicaris-Generaal van het Bisdom Haarlem, geassisteerd door pastoor H. Mocking, pater-overste W. Woudenberg en pater J. van Bergenhenegouwen, allen zonen van de parochie. Om gezondheidsredenen neemt hij in 1938 ontslag vestigt zich tot herstel van zijn gezondheid voorlopig in Soesterberg. Als hij op 7 maart 1968 komt te overlijden wordt hij bijgezet in het familiegraf op de RK begraafplaats in Soesterberg.

Heidewijck in en na de oorlog

Daniel verblijft gedurende de oorlog niet in Soesterberg. In 1940 verhuurt hij de villa aan de familie Scheffer. Martinus Scheffer, winkelchef bij Peek en Cloppenburg te Utrecht, woonde aan de rand van het vliegveld aan de Schoolweg 24 (nu Sterrenbergweg). Deze woning moest op last van de Duitsers worden afgebroken evenals het naastgelegen Soesterdal. Naast zijn werk als winkelchef was Martinus een druk man, zo bekleedde hij diverse functies zoals: Lid Pluimvee Vereniging Soesterberg Dista, bestuurslid van de vrijwillige brandweer Soesterberg, voorzitter van Soesterbergs Bloei (VVV) en erevoorzitter van muziekvereniging St. Joseph (Odeon). Martinus is ook een befaamd hoenderfokker, zo wint hij prijzen met enkele van zijn hoenders (Welsumer kippen) op internationale tentoonstellingen. Martinus weet enkele bouwkvavels aan te schaffen aan de Lt. Koppenlaan, waar later zoon Ben woningen op laat bouwen. Zo is de familie Scheffer op enig moment zelfs in het bezit van 11 woningen aan de Lt. Koppenlaan. Martinus overlijdt in 1941 op 77-jarige leeftijd. Zijn vrouw Hendrica betreft dan een woning aan de Lt. Koppenlaan welke in het bezit is van zoon Ben.

Op 3 september 1944 is er een hevig bombardement op Soesterberg. Ook de schuur in de tuin van Heidewijck wordt getroffen. Door de inslag raken de gasleiding en de hoofdwatervleiding beschadigd, en tevens een telefoonkabel. Deze explosie veroorzaakt een grote lekkage,

Tankobstakels aangelegd door Duitsers, 1944.

waardoor de straat tot aan de Kampweg onder water komt te staan. De Duitsers kappen tegen het einde van de oorlog alle bomen in deze mooie laan. Zij maken hiervan tankobstakels om de doorgang van geallieerden in de Amersfoortsestraat te belemmeren. De tanks van de Canadezen ruimen echter zonder al te veel problemen deze obstakels uit de weg.

Na de oorlog besloot Daniel Pichot om Heidewijck te verkopen. De nieuwe eigenaar wordt dan dr. Ary Theodorus Mary Splinter, de eerste eigen dorpsarts van Soesterberg. Hij trouwde op 14 november 1940 met Maria (Muis) Cammaert (1909-1992), verpleegkundige. Zij kregen vier kinderen. Direct na zijn huwelijk had hij zich gevestigd aan de Rademakerstraat 24 en verhuisde in 1945 naar deze markante villa. De wachtkamer was in de hal met tegels op de vloer. 's-Winters stond daar een enorme kachel met een meterslange lange pijp recht

Heidewijck, Banningstraat 3 Soesterberg, 2020, bron Gemeente Soest.

omhoog. In 1959 liet hij de linkerkzijde uitbouwen. Hij bleef er wonen na zijn pensionering tot 1982. De nieuwe eigenaar werd toen de fam. Klarenbeek. Het is door hen gerestaureerd en in gebruik genomen als woonhuis. Bij het opruimen van de tuin werd een grote hoeveelheid lege flessen gevonden. Splinter was een groot liefhebber van wijn. Heidewijk is nu een gemeentelijk monument dat uitkijkt op het nieuwe dorps hart van Soesterberg.

Bronnen

- Literatuur plantages in Suriname.
- Historische landelijke en regionale kranten.
- Genealogische bronnen.
- Oud-Soesterberg, Martinus Scheffer, bevlogen Soesterberger laat sporen na.

Verschenen boekwerken

Honderd Jaar Imkeren in Eemland

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan brengt de bijenhoudersvereniging Eemkwartier een boek uit over de historie van imkeren. In het boek vindt u verhalen over oude en jonge imkers. Ook over de bekende Soester Chris Uiterwijk is een

interview met zijn nabestaanden opgenomen. Bijenteelt-leraar Kees de Schipper geeft zijn gepassioneerde visie op bijen houden. De heer Van der Zwan was naast internist in het ziekenhuis De Lichtenberg ook onderzoeker naar allergie bij wespen- en bijensteken. Van zijn hand verschenen meerdere wetenschappelijke publicaties op dat gebied.

Vroeger was het houden van bijen heel gewoon. Er was geen boerderij zonder een paar bijenkasten of -korven. Bij een huwelijk hoorde een bruidskorf met een bijenvolk als cadeau.

Wie het boek doorbladert, kan zich haast niet voorstellen dat er in 1721 nog een heuse 'bijenoorlog' woedde tussen Amersfoort en Soest. Uiteraard waren het niet de bijen die elkaar naar het leven stonden - voor hen was er in onze omgeving genoeg te halen. Het waren de penningmeesters van de respectievelijke gilden die beiden recht meenden te hebben op achttien stuivers van een imker uit De Bilt. De beste man had zijn korven in de buurt van de gemeentegrens gezet, langs wat we tegenwoordig de Amersfoortsestraat noemen. Het conflict liep hoog op. De betrokken imkers en notabelen hadden zich toen waarschijnlijk niet

kunnen voorstellen dat de bijenhoudersverenigingen, waar hun gilden de voorlopers van waren, uiteindelijk in 1971 samen in één vereniging verder zouden gaan.

De omgeving waar de imkers van Eemland hun hobby uitoefenen is belangrijk veranderd. De grote heidevelden veranderden in bos en door de stikstof deposities vergraste de heide. Heide is daardoor niet langer de hoofdracht. In de nieuwe polders ontstonden in de jaren na het droogmaken grote drachtgebieden. Eerst werd er met de bijen gereisd naar moerasandijvie, daarna naar het koolzaad. Na de uitgifte van de grond voor agrarisch gebruik verdwenen ook die drachten. Het gebruik van pesticide, in combinatie met de afname van de biodiversiteit, werd een ramp voor de insecten. Zonder de zorg van de ca.10.000 hobby imkers in Nederland, waarvan ruim 100 in Eemland, zou het aantal honingbijen net zo zijn afgenomen als de populaties van andere insecten. De oorspronkelijke inheemse zwarte bij is in de loop der tijd vrijwel verdwenen. Korfimmers hadden graag zwermvlustige bijen. Nu is een belangrijk deel van het werk van een imker juist het voorkomen van zwermen, want als een zwerm de kast verlaat dreigt een groot deel van een volk verloren te gaan. Toch is het afkomen van een zwerm zonder twijfel de meest fascinerende gebeurtenis die een imker kan meemaken.

In de beginjaren van de bijenhoudersvereniging was bijenhouden niet alleen een hobby maar ook een bron van inkomsten. In een interview zegt de oudste imker van Eemkwartier: “De bijen hebben mijn hypotheek afbetaald.” Voor de imkers in het midden van de vorige eeuw was honingopbrengst een belangrijke maatstaf voor het succes van het imkeren, maar een hobby mag dan geld kosten. De huidige generatie imkers oefenen hun hobby uit omdat ze geïnteresseerd zijn in diverse aspecten van ons milieu. De honingopbrengst is voor hen meestal niet belangrijk. Tot in de jaren-80 van de vorige eeuw was de bijenhoudersvereniging een echt mannenbolwerk. Na vijftig jaar kon je het aantal dames in de vereniging nog steeds op de vingers van één hand tellen. Nu is ca. 15% van de leden vrouw en vaak ook relatief jong.

De Varroa-mijt deed zijn intrede en het gebruik van insecticiden

maakte het imkeren niet eenvoudiger. Toch is er dankzij de inspanningen van de imkers landelijk sprake van een toename van het aantal bijenvolken. Gelukkig zien we nu een groeiende aandacht voor stroken met bloemen langs akkers en weides en we mogen concluderen dat

het na honderd jaar nog steeds goed imkeren is in Eemland.

Het boek 'Honderd jaar imkeren in Eemland' ligt vanaf 1 november in de lokale boekhandel.

Verschenen boekwerken

Soester iconische bedrijven Toen wij nog jong waren...!

Auteur: Lex Bergers & Peter Beijer.

Op 20 november verscheen voor het 3e achtereenvolgende jaar een boek in de serie “Toen wij nog jong waren...!”, geschreven en uitgebracht door Lex Bergers & Peter Beijer. Deze keer nemen de auteurs hun lezers mee in de historie van bijna 40 Soester bedrijven/ondernemingen. Sommige bedrijven zijn

inmiddels uit het straatbeeld van ons dorp verdwenen. Herinneringen zijn er nog volop. Het boek biedt natuurlijk maar een beperkt inzicht in de rijkdom aan Soester bedrijven, dan wel vestigingen van vaak zelfs internationale concerns.

In zijn voorwoord schrijft Hans Kruiswijk over het “Soest-gevoel” dat je ervaart wanneer je het boek leest. Alle bedrijven waarover in het boek geschreven wordt, zijn bij de meeste inwoners van Soest wel bekend. Van veel bedrijven zal de lezer ook eigen ervaringen hebben.

Wat uniek is aan de opzet van deze serie boeken is wel het feit dat niet alleen directeuren met enthousiasme over de historie en ontwikkeling van hun bedrijf spreken, maar dat er veel ruimte is voor werknemers en klanten die hun ervaringen willen delen. Dat maakt het boek ook toegankelijk en makkelijk leesbaar. Tegelijkertijd wordt de lezer meegenomen in een historisch tijdbeeld, waarbij bedrijven in moeten spelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Neem bijvoorbeeld Bosman Bedrijven. Frans Bosman begon met zijn bakfiets met het aanleggen van verlichting in schuren. Ook startte hij met een winkel in bruin- en witgoed. Hij stopte met die winkel, omdat er geen droog

brood in te verdienen was, Vervolgens wordt Bosman actief in het grote utiliteitswerk en dat groeit uit tot een groot installatiebedrijf. Zijn zoon Aart neemt de leiding in dat bedrijf.

In het boek wordt van veel Soester bedrijven de ontwikkeling beschreven, zoals van Procar, loodgietersbedrijf Van de Pol, Van Asch Infra en Auto Smeeïng. Wat opvalt, maar niet apart beschreven, is de grote betrokkenheid van de bedrijven bij het Soester gemeenschapsleven door het sponsoren van verenigingen, organisaties en activiteiten. Ook aan ondernemingen die inmiddels niet meer bestaan, zoals Taxi Klomp, Busonderneming Tensen, het Spreukenhuisje (Pottenbakkerij De Vlieg-Uut), wordt een hoofdstuk gewijd.

Met het verschijnen van dit boek is weer een deel van de Soester historie vastgelegd.

René van Hal

En verder ...

Vrijwilligers gezocht

Wij zijn altijd op zoek naar vrijwilligers die ons willen helpen met voorbereiden en uitvoeren van activiteiten, verspreiden van het magazine, technische ondersteuning en aandragen van ideeën voor onze VZTS redactie.

Wil je weten wat jij kunt betekenen voor onze vereniging? Laat het ons weten via de mail: info@hvsoest.nl of bel ons: 035-5885399.

Bestuurslid gezocht

Tevens zoeken wij nog versterking voor ons bestuur. Mocht je interesse hebben en/of wil je eerst meer informatie, dan kun je via de mail of telefonisch contact met ons opnemen. We praten je graag bij!

De leden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers - routers@xmsnet.nl
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam - wpdekam@kpnmail.nl
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Vacant
Evenementencommissie:	Hanneke Roskam - hanneke@roskam.nu
Werkgroep Soesterberg:	Henk Schimmel - histversoesterberg@gmail.com
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal - halrenevan@xmsnet.nl
Redactie:	Paul Verhoeven, Riky van 't Klooster, Dick van Fulpen Henk van den Boomgaard - redactie@hvsoest.nl
Opmaak:	Linda Kreijns - www.lindaontwerpt.nl
Drukwerk:	Practicum Print Management BV - www.practicum.nl

Contributie per jaar

Voor inwoners van de gemeente Soest is de contributie €23,00. Voor leden buiten Soest is dit hoger omdat het versturen van het kwartaalblad extra kosten met zich meebrengt. Buiten de gemeente: €29,00 - Buitenland: €59,00 - Bedrijfsleven: €40,00 - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235. Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres. Leden €2,50. Niet leden €5,00.

Copyright - Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

1980

HVS

Historische Vereniging
Soest/Soesterberg

Driekus Valkenet

Drukwerk verzorgd door:

PRACTICUM PRINT
MANAGEMENT

Al 40 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen
- Werkgroep Soesterberg

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl,
www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl.

Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag.

Voor alle vragen over historisch Soest(erland):
info@hvsoest.nl.

De contributie is € 23,- per kalenderjaar.

Lid worden?

Stuur een mail met uw naam, adres, postcode en woonplaats, telefoon en emailadres naar: info@hvsoest.nl

Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Steenhoffstraat 46

3764 BM Soest

Telefoon: 035-5885399

IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35

Secretariaat: info@hvsoest.nl

Het *verleden* verrijkt de *toekomst*